

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Fejlesztő neve:

VATI TAMÁS

MA szak:

Földrajztanár

Kurzus:

Innovációk a földrajz tanításában

Tanóra / modul címe:

**TÖRÖKORSZÁG ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ KAPCSOLATA –
A SZAKÉRTŐI CSOPORTMUNKA FÖLDRAJZÓRÁN**

1. Az óra tartalma – A tanulási téma bemutatása:

A szakmódszertani óra célja, hogy a hallgatók minél jobban megismerjék a csoportmunka legfontosabb ismérveit, illetve a hatékonyságát segítő eljárások alkalmazását. A hallgatók is csoportos munkaformában találkoznak egy, a ráhangolódást – jelentésteremtést – reflektálást középpontba állító óra vázlatával, amelynek elemzését is elvégzik. Ennek során saját maguk alakítják, formálják véleményüket a témával kapcsolatban.

A feldolgozott téma a földrajztudomány köz- és felsőoktatási térképén is sötét foltnak számít (Törökország és az Európai Unió kapcsolata), vagyis megkerülhetetlen, mivel egy esetleges török EU-tagság a világpolitika jövőképét jelentősen átformáló eseménnyé válik. A csatlakozás kérdését mérlegelve mindkét oldalon találhatunk súlyos érveket/ellenérveket, így azt megmondani, hogy ezek közül a végső döntést melyik tényező milyen mértékben befolyásolja, igen nehéz lenne megmondani. A kapcsolat összetettségét, jellegét tekintve azonban kitűnő lehetőséget nyújt az RJR-modell alkalmazására.

A panel az előzetes tudásra építkezik, majd a gyakorlat során az aktív részvétel eredményeként új ismeretek birtokába jutnak a hallgatók. Fontos, hogy a folyamat során a résztvevők megismerjék mások gondolatait, véleményét, és képesek legyenek saját nézeteik felülvizsgálatára, megváltoztatására is. Mindezek által a tudást nem lezárt egységként, hanem folyamatosan változó rendszerként kezelhetik.

A tanórák (2*1,5 óra) célja, hogy a hallgatók komplex (történeti-, társadalom- és politikai földrajzi) ismereteket szerezzenek Törökország és az Európai Unió meglehetősen ellentmondásos kapcsolatáról.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

2. Fejlesztendő tanári kompetenciák:

a, általános kompetenciák

A tanári kulcskompetenciák szerint a tanár szakmai felkészültsége birtokában hivatásának gyakorlása során alkalmas: (15/2006. (IV. 3.) OM rendelet az alap- és mesterképzési szakok képzési és kimeneti követelményeiről)

1. a tanulói személyiség fejlesztésére
2. tanulói csoportok, közösségek alakulásának segítésére, fejlesztésére
3. a pedagógiai folyamat tervezésére
4. a szaktudományi tudás felhasználásával a tanulók műveltségének, készségeinek és képességeinek fejlesztésére
5. az egész életen át tartó tanulást megalapozó kompetenciák hatékony fejlesztésére
6. a tanulási folyamat szervezésére és irányítására
7. a pedagógiai értékelés változatos eszközeinek alkalmazására
8. szakmai együttműködésre és kommunikációra
9. szakmai fejlődésben elkötelezettségre, önművelésre

b, szaktanári kompetenciák:

A tanári mesterképzési szak képzési és kimeneti követelménye

(www.nefmi.gov.hu/felsooktatas/kepzesi-rendszer/tanar-szak-kkk-100611/77.p)

A földrajztanár

1. rendelkezzen széles körű, a többi tantárgy tanulásában és a mindennapi életben hasznosítható földrajzi-környezeti tájékozottsággal, valamint biztos és átfogó topográfiai ismeretekkel; továbbá kronologikus szemlélettel, problémamegoldó gondolkodási képességgel, igazodjon el a földrajztanításban alkalmazott nagyságrendek között;
2. rendelkezzen komplex látásmóddal, amely magában foglalja a természeti, a társadalmi-kulturális és a gazdasági környezetet, valamint a lokális, a regionális és a globális szemléletű földrajzi és környezeti gondolkodást;
3. rendelkezzen vizuális intelligenciával;
4. rendelkezzen környezeti intelligenciával, a környezeti elemek felismerésének és kategóriákba helyezésének, valamint a környezeti elemek közti kapcsolatok felfedezésének képességével;

5. rendelkezék a tudatos és értékelvű gondolkodás képességével, a jövő iránt való elkötelezett magatartás, és a fenntartható fejlődés iránti felelősséggel. Ismerje és alkalmazza nevelő-oktató munkájában a fenntarthatóságra nevelés pedagógiájának interaktív, képességfejlesztő módszereit;
6. legyen képes folyamatosan felhasználni, tudásrendszerében alkalmazni, új logikával integrálni a földrajzi tudományágak, valamint a rokon- és társtudományok ismeretanyagát;
7. képes legyen arra, hogy életvitele a környezettudatos magatartása mintáját adja a tantestületben és a tanítványai között;
8. legyen képes az iskolai környezeti nevelési programok elkészítésére és a tantestület bevonásával történő megvalósítására; tantárgyi program készítésére, a tananyag feldolgozása során pedig a haza- és Európa-centrikus szemléletmód érvényesüljön;
9. építse a földrajztanítás-tanulás folyamatát részben az elektronikus kommunikációs, információs technikák alkalmazására, amely lehetővé teszi a világ egészének és egyes régióinak bemutatását, a természeti és társadalmi aktivitást és a közöttük lévő kölcsönhatások számtalan aspektusát. Kaphjon helyet az általános iskolai, de különösképpen a középiskolai földrajzoktatásban a hálózat-alapú tanulási környezetekre épülő tanulás, a vizuális prezentációs technikák, a GIS alkalmazása;
10. ismerje és munkája során tudatosan alkalmazza majd a tanulói személyiség egészének fejlődését szolgáló tevékenységterületek: a szociális és társadalmi kompetenciák, a társadalmi érzékenység, a nyitott, befogadó és empátikus személyiség kialakításának, a társas aktivitás fejlesztésének módszereit;
11. rendelkezzen az új típusú tanári attitűddel; a tanulási folyamatot irányító, segítő, támogató és innovatív pedagógusként tevékenykedjen;
12. legyen képes erősíteni az iskolai életben a földrajz sokféle és egyre inkább fontossá váló tartalmi, szemléleti, viselkedésmódbeli érték- és mintaközvetítő szerepét, kialakítani a tanulóknál – más szaktanárokkal együttműködve – a környezet iránti érzékenységet és a környezettudatos magatartást.

3. Előfeltételek / előfeltétel tudás:

A hallgatók általános és középiskolai tanulmányaik során megismerkedtek az Európai Unió történetével, tagjaival, felépítésével, működésével, valamint minimális jártasságot szereztek Törökországgal és az iszlám kultúrával kapcsolatban is. A téma feldolgozásához mindenképpen szükség van az ismeretek „előhívására”.

Előfeltételnek tekintendők a következők:

- az Európai Unió története
- az egyesült Európa intézményei, azok működése
- az EU fontosabb irányelvei (pl. kormányköziség és nemzetekfelettség, egységes piac stb.)
- Törökország alapismeretek (történelem, földrajz)
- muszlim társadalom, életmód és kultúra

4. Eszközigény:

- 4 darab nagyobb méretű papír (háztartási csomagolópapír, vagy plakátok, hirdetések hátoldala) a **szakértői csoport** módszerhez
- 12-16 darab vastag filctoll (4 különböző színben, ezzel tudjuk legegyszerűbben nyomon követni, hogy a csoport minden tagja aktívan részt vesz-e a „munkában”)
- Az „**5. megjegyzések a feladatokhoz**” című részből nyomtassuk ki a forrásokat, mindegyik csoport kapjon egyet-egyet
- 8 db A/4-es papírlap (**fürtábra** és a **gondolattérkép** elkészítéséhez)

5. Szakmódszertani óravázlat:

R

1.

A hallgatókat két csoportra osztja az oktató. Az egyik csoport önszervező, míg a másik előre meghatározott módon „osztódik” tovább, 3-4 fős kiscsoportokra. Ezt követően az 1. kiscsoport **fürtábrát** készít *A csoportalakítás lehetséges módja*; a 2. kiscsoport **gondolkodástérképet** készít *A csoportmunka előnyei*; 3. kiscsoport **gondolkodástérképet** *A csoportos foglalkozás hátrányai*; míg a 4. kiscsoport **pókhálóábrát** készít *Miért fontos a jó forráskiválasztás?* hívógondolatokra.

2.

Ezt követően **ötletbörzét** tartunk arról, hogy melyek azok az interaktív és reflektív technikák, melyek megkönnyítik a forrásfeldolgozást. Szükség esetén bemutathatunk és kipróbálhatunk néhányat a következőkből:

INSERT jelölés

Kettéosztott napló

Gondolkodástérkép Szakaszos szövegfeldolgozás

J

3.

Ebben a feladatban egy 2*1,5 óra időtartamra (szakkör) írt RJR-modell alapján kidolgozott óravázlatot kell megvizsgálni az alábbi szempontok alapján:

Milyen eljárásokkal találkozunk az téma feldolgozása kapcsán? Milyen előnyökkel és hátrányokkal bírnak? Milyen más eljárásokkal tudnánk helyettesíteni ezeket?

Az óravázlat:

 Első lépésként 2 csoportra osztjuk a hallgatókat. A csoportok feladata, hogy előzetes ismereteik alapján gondolataikat megosztott fűrtábra segítségével papírra vessék. Az Európai Unió és a Törökország témakörök feldolgozására 15-15 perc áll rendelkezésre.

 A ráhangolódást segítő második metódus (Vissza a jövőbe) során a hallgatók egy esetleges EU-csatlakozás kérdéséről szavaznak. Egyszerű szavazólapon nyilvánítanak véleményt igen, vagy nem formájában, s a döntésüket röviden, egy-két mondatban indokolniuk is kell. A modul tárgyalásának záró elemeként, a reflektálás során ismételjük meg a feladatot.

 Az első óra második felében a csoportok szakértői csoport módszer alkalmazásával a rendelkezésükre bocsájtott forrásokat feldolgozzák. (A források és az eljárás bemutatása teljes egészében megtalálható a 6. pontnál.)

 A második duplaórán a hallgatók először párokban dolgoznak tovább. Első lépésként interjút készítenek a megadott források alapján. (A források és az eljárás bemutatása teljes egészében megtalálható az 6. pontnál.) Ügyeljünk arra, hogy egy adott témát érintő interjúhoz mindkét csoport egy-egy tagot delegáljon. Az interjút követően az eredeti csoportok ismét összeülnek, mindenki beszámol az újonnan szerzett ismeretekről. A jelentésteremtés utolsó mozzanataként a csoportok a Törökország EU-csatlakozása hívógondolatra elkészítenek egy gondolattérképet, mintegy összegezve az újonnan elsajátított tudást.

 A téma zárásának első mozzanata a Szófoci lesz. A módszer során az oktató visszajelzést kap arról, hogy a hallgatók hogyan tudják alkalmazni a megszerzett tudást, hiszen a csoportok által megfogalmazott kérdésekre kell felelnie a másik csoportnak. Mindig legyen 20-25 „előre

gyártott” kérdés, hiszen abban az esetben, ha nincs elég idő arra, hogy a kérdéseket a tanulók fogalmazzák meg, akkor időt spórolhatunk meg a kész kérdések felhasználásával.

 A téma zárásaként ismét lebonyolítjuk a szavazást (Vissza a jövőbe). Az oktató a kétszeri szavazás eredményeit összeveti, azokra a csoportok reflektálnak. A metódus során mind a hallgató, mind az oktató visszajelzést kap arról, hogy az egymásra épülő eljárások segítségével hogyan formálódtak a gondolatok.

R

4.

Beszéljük meg közösen a „*kerekasztal-körforgó*” technikát alkalmazva tapasztalatainkat a csoportmunkával kapcsolatban. A megbeszélés következő kulcsszavak előhívásával éri el célját (ez történhet akár az oktató kezdeményezésére):

összetartozás, tapasztalat, élményszerzés, megnyílás, motiváció, ötletek összeadódása, társas tanulás, biztonság élmény, társas gátlás, szerepmerevség, konformitás, csoportdinamika, csoportkohézió, szerepek, feszültségek

5.

Tartsunk *ötletbörzét*! Melyek azok, a földrajz tanítása során előkerülő további területek, amelyek elsajátításánál kiválóan alkalmazható a csoportos munkaforma?

6. Megjegyzések a feladatokhoz:

A téma feldolgozása közben felhasznált eljárások és a feldolgozandó források

Fürtábra (jelentésháló)

Különböző gondolatok és információk kapcsolatrendszerének bemutatására alkalmas. Alaptípusa az asszociatív gondolkodásra, valamint a hierarchizált tudásra épülő fürtábra. Mindig olyan témát érdemes választani, amellyel az egész csoport azonosulni tud. A hallgatók az eszükbe jutó összes gondolatot vessék papírra és a fellelhető összes kapcsolatot rajzolják be az ábrába. A fürtábra az RJR-modell mindhárom fázisában jól alkalmazható. Szinte bármely témakör tárgyalása előtt, alatt, vagy után jól használható eljárás. A részletesen feldolgozott témakör esetén is kiválóan hasznosítható az előzetes tudás felmérésére és az összefüggések keresésére.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Gondolattérkép

Grafikai szervező, amely hatékony segítség az összegzés, lényegkiemelés, illetve az átgondolt szövegalkotás során. Alkalmas szóban és írásban megalkotandó szövegfajták (előadás, hozzászólás, esszé, értekezés) megtervezésére. Központi fogalma funkcionálhat címként, ahhoz kapcsolódó kulcsfogalmaiból a szövegalkotás során tételmondatokat fogalmazhatunk, a kulcsfogalmakhoz rendelt információk, megjegyzések, észrevételek pedig a tételmondatot kifejtő, bizonyító szövegrészek, bekezdések vázlatául szolgálhatnak.

A térképkészítés folyamatát szakaszosan is végeztethetjük. Első alkalommal a tanulók az egész témára kapnak egységnyi időt, míg a következő alkalommal csak egy szempont alapos körüljárására jut ugyanannyi idejük, hogy kérdéseket tehessenek fel vagy értelmezési szempontokat kereshessenek.

Szakértői csoport (Mozaik II.)

Nagy mennyiségű tananyag, vagy egymást kiegészítő információk feldolgozását segítő módszer, melynek alkalmazása során számos képesség fejleszhető. A kooperatív módszer sikeres alkalmazása során a csoport minden tagja aktív részese a tudásszerzésnek.

A módszer legfontosabb mozzanatai:

1. 3-6 fős alapszervezetek kialakítása.
2. Egyéni, önálló feldolgozása az adott témának.
3. Egyéni témák alapján a szakértői csoportok kialakítása; lényegkiemelés, összegzés és közös produktum (fürtábra, gondolattérkép) elkészítése.
4. Miután visszakerült mindenki az alapszervezetjébe, mindenki előadja/megtanítja (szóforgó) a saját témáját.
5. Közös értelmezés, lényegkiemelés (gondolattérkép).

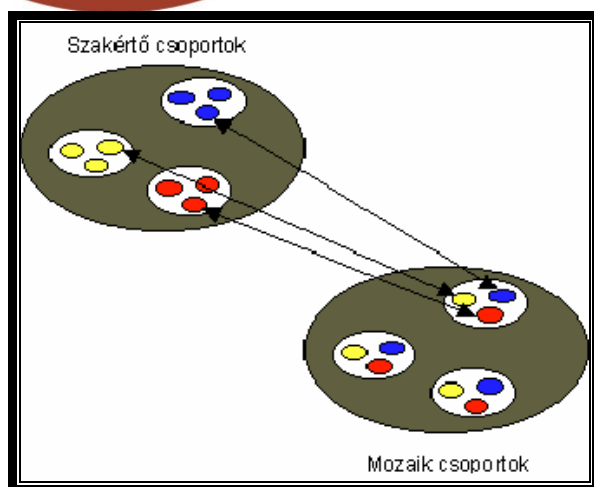

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Forrás: <http://uways.net>

Szófoci 🗣️

A tanultak elmélyítését és ismétlését szolgáló, asszociatív gondolkodáson alapuló módszer. Két csapatra osztjuk a csoportot, minden csapat kijelöl egy kapitányt. A mérkőzés sikerének kulcsa a komoly edzés. Az tréning alatt (kb. 15-20 perc) a hallgatók összeírják a másik csapatnak szánt kérdéseiket (időhiány esetén a csapatoknak az oktató által előre gyártott kérdésekre kell felelniük). Az edzés után pénzfeldobással eldöntjük, hogy ki végzi a kezdőrúgást. Először bárki válaszolhat a csapatból, a válaszadásra 5 másodperc áll rendelkezésre. Ha a válasz helyes, sikeresen továbbítják a „labdát”, így újra ők jönnek. Ha 3 sikeres válasz összejön egymás után (3 továbbítás), megvan a gól. Az a győztes, aki több gólt szerez.

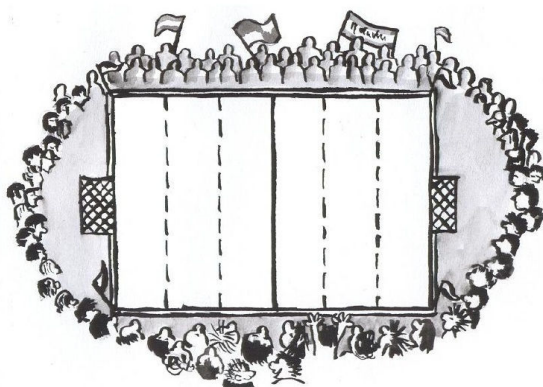
Fontos:

- az a személy, aki egyszer már sikeresen válaszolt, mindaddig nem válaszolhat újra, míg a többiek sorra nem kerülnek (a játékosok és különösen a csapatkapitány dolga, hogy erre figyeljen)
- szerelésnek számít, ha valaki hibás választ ad, ilyenkor automatikusan a másik csapat kezdheti a támadásépítést
- a mérkőzés alatt mindegyik csapatnak van három 3 cserélehetősége, hogy elkerülje a rossz válaszadást (csak olyan játékosra kerülhet át a válaszadás joga, aki az adott körben még nem válaszolt)
- szabálytalanság, ha valaki bekiabálja a választ, amikor nem rajta vagy csapatán a sor,

- vagy felel – sárga és piros lapok használata ajánlott
- a sárga lap 1, piros lap 2 büntetőt jelent a másik csapatnak (mindösszesen 1 kérdés ér ebben az esetben gólt, vagyis komoly büntetés lehet annak a csapatnak, aki vét a szabályok ellen)
 - használjunk egyszerű, 3-3-as pályát, ahol könnyen vezethetjük a jegyzőkönyvet

Forrás: www.szakma.hu

Interjú

Az RJR-modell mindhárom fázisában alkalmazható technika, melyben a partnerek egy adott témáról egymással készítenek interjút, a kijelölt szerepek szerint. Mindegyikük megkapja mind a kettő forrást, azonban egyikük az 1. forrás szakértője, a 2. forrás riportere, míg a másik résztvevő a 2. forrás szakértője lesz és az 1. forrás kérdezője. A kérdések megfogalmazása után a párok elkészítik az interjúkat (párokban dolgoznak, először az egyik hallgató teszi fel kérdéseit, majd szerepet cserélnek). Végül az interjú eredményének és tapasztalatainak megbeszélése csoporton belül zajlik.

Tanácsok:

- a témának megfelelő kérdéseket tegyenek fel,
- különböző szempontokat érvényesítsenek,
- különböző gondolkodási szintekhez kapcsolódjanak a kérdések,
- ügyeljenek arra, hogy a megadott idővel jól gazdálkodjanak,
- beszéljék meg, körülbelül hány kérdés feltevésére és megválaszolására lesz mód,
- a tanulók egyszerre fogalmazzák meg és írják le kérdéseiket!
- ügyeljünk, hogy a kérdések ok-okozati összefüggésekre, következtetésekre irányuljanak, ténykérdések ne kapjanak domináns szerepet; zárt-nyitott végű kérdések aránya

Vissza a jövőbe (Szavazás)

Az előzetes ismeret és tudás alapján történő egyéni véleménynyilvánítás. Bármely témakör tárgyalása előtt használható eljárás, melynek célja a téma felvezetése, a gondolkodás beindítása. A hallgatók egy egyszerű szavazólapon véleményt formálnak, döntésüket egy mondattal megindokolják. A téma zárásakor ismételten lebonyolítjuk az eseményt, majd a szavazások eredményeit összevetjük, illetve azokra reflektálunk.

A szakértői csoport során felhasznált szövegrészek:

Forrás 1: Törökország változó külpolitikája, a kapcsolatok gyökere

A modern értelemben vett Törökország közel száz éves történelmének külpolitikai aktivitását három jelentős szakaszra oszthatjuk:

1. 1923. október 29-től a II. világháború lezárásáig tartó időszak
2. A hidegháború évtizedei
3. Az 1990-es évektől napjainkban is tartó időszak

A függetlenség megteremtésével kezdődő korszakot nagymértékű izolacionizmus jellemezte, az állami irányítás tudatosan gátolta a világpolitikai/világgazdasági vérkeringésbe történő bekapcsolódást. A környező államok korábban oszmán uralom alatt éltek, ezért érthető, hogy nem keresték az együttműködés lehetőségét Törökországgal. Közép-Ázsia török nyelvű népei is kívül maradtak a török külpolitika látókörén, ugyanis Atatürk veszélyes gondolatnak tartott minden olyan törekvést (ebben az esetben pánturáni vagy pániszlám), ami a juvenilis nemzetállam létét, jövőjét veszélyeztethette volna. A szorosabb nyugati szövetségben való részvételt sem tekintette fontosnak, lépései egyértelműen és csakis a status quo fenntartására irányultak. Az Atatürk „inaktív” külpolitika egyedüli kivételét a náciizmus és a fasizmus okozta fenyegetés következtében kötött szerződések jelentik balkáni, és keleti muszlim szomszédaival. Ezek az egyezmények azonban csak igen korlátozott kötelezettségvállalásokat tartalmaztak.

A II. világháborúból az ország - İnönü politikájának köszönhetően - tudatosan kimaradt, megtartva semleges státuszát; a szövetséges hatalmaknak nem sikerült a török államot Németország ellenében bevonni a háborúba.

A II. világháborút követő bipoláris világrendben Törökország geopolitikai szerepe jelentősen felértékelődött. A hidegháború időszakában az Amerikai Egyesült Államok számára a törökök nélkülözhetetlen szövetségesnek bizonyultak a Szovjetunióval szemben. 1952-ben a NATO szövetségi rendszerébe való belépésével, és a különböző európai integrációs szervezetekkel való kapcsolatfelvétellel a török állam elindult az Európához kötődő integráció útján. Az évtizedek során kapott gazdasági és katonai segítség révén rövid idő alatt regionális középhatalmi pozícióba jutott a térségben.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

Az oroszok visszaszorulása ellenére Törökország geostratégiai értéke nem csökkent. Az egykori Jugoszlávia szétesése, az Öböl-válság, a posztszovjet térség biztonsági problémái, a palesztin-zsidó konfliktus és az iraki háború miatt fontossága még nőtt is a térségben. Törökország 70 év leforgása alatt az „ataturki elzárkózás”-tól jutott el odáig, hogy nem csak közvetlen térségének, hanem a világpolitikának egyik meghatározó tényezőjévé vált. A Török Köztársaság 1959-ben adta be a csatlakozási kérelmét az Európai Közösséghez. 1963-ban – második országgként – társulási megállapodásra jutottak a felek egymással. A következő jelentősebb lépésre többet kellett várni, mivel csak 1996 januárjával lépett érvénybe a mezőgazdasági árukra ki nem terjedő vámunió az EU és Törökország között. A török kormány ugyan 1987. április 14-én benyújtotta kérelmét a Közösség teljes jogú tagságára, azonban az Európai Bizottság jelentése 1989 decemberében az országról nem találtatott kielégítőnek, így a csatlakozási tárgyalásokat nem kezdték meg. 1997. április 29-én hivatalosan is bejelentették, hogy Törökország tagjelölti státuszba került (ezt az 1999-es luxemburgi csúcson és 2002-ben is megerősítették). 2005. október 3-án ugyan megkezdődtek az egyeztetések, azonban a legszerényebb becslések szerint is legalább 10-15 éves tárgyalássorozat vette kezdetét. A török előrejelzések sem mutatnak 2019-nél közelebbi csatlakozási időpontot. Nyitott kimenetelű a tárgyalás, azaz a tagság nem garantált Törökországnak.

Forrás 2: Az esetleges ellenérvek a török EU-csatlakozás elutasítására I.

Török népesség

Amennyiben a Török Köztársaság napjainkban mintegy 73 milliós népességszáma az elkövetkezendő évtizedben a jelenlegi növekedési ütemet produkálja, akkor az általuk remélt 2019-es csatlakozási időpontra akár a 90 milliós népességszám sem elképzelhetetlen. Ezzel pedig minden kétséget kizáróan az Európai Unió legnépesebb tagállamává válna. Önmagában ez nem is lenne baj, de az Unió jelenlegi belső felépítése és szavazási rendszere alapján így Törökország igen komoly súllyal rendelkezne a döntéshozatalokban, miközben területének több mint 90 százaléka nem is Európában fekszik.

A török népességet érintő problémák azonban a munkaerő szabad áramlásával is kapcsolatosak. Bár az EU öregedő társadalommal rendelkezik, és úgy tűnik, hogy szüksége lesz szabad munkaerőre, a német helyzet mellett nem mehetünk el szó nélkül.

Németországban ma körülbelül 3 millió török él. Az 1960-as években a német kormány kérésére érkezett törököknek a mai már a harmadik generációja – többnyire szakképzetlen vendégmunkás. Az azóta eltelt ötven esztendő nem bizonyult elegendőnek ahhoz, hogy a társadalomba integrálódjanak. Joggal merülhet fel a kérdés, mi történik akkor, ha Törökország EU-taggá válik, és tömegével indul meg az alacsonyán képzett török népesség a jobb megélhetést biztosító nyugati országok felé.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Az iszlám kultúra

Az iszlám vallás, egy nehezen körülhatárolható, hierarchiától mentes eszmerendszer. Az élet valamennyi területére kihat, szabályozza azokat. Európában az egyén eszméje a meghatározó (gyakorlatilag erre épül a jogi-politikai berendezkedés is), míg az iszlám civilizációkban az egyén valamely közösség (család, nemzetség) tagjaként jelenik meg. A nyugati individualizmus áll szemben az iszlám kollektívizmussal. Az európai őslakosok bizonyos hányada nehezen tolerálja az iszlám mindennapi életet is formáló sajátosságait.

A török hadsereg

Brüsszel kemény kritikát fogalmazott meg a török hadsereg kapcsán. Az EU szerint a demokráciának gyökeresen ellentmond, ha a hadsereg legalább olyan hatalmi centrumot képez a politikai életben, mint a mindenkori civil kormányok. Azonban a XX. századi török történelem megtanította a politikusokat arra, hogy mi történik, ha nem veszik komolyan a tábornokok akarátát.

A török hadsereg gyakorlatilag külön állam az államban, kiemelkedően fontos alkotmányos szereppel. A legfontosabb nemzeti ügyeket és a hosszú távú stratégiai kérdéseket megvitató Nemzetbiztonsági Tanácsban egyértelmű a túlsúlya. Az sem mellékes, hogy évtizedek óta a hadsereg vezeti a társadalmi intézmények bizalmi listáját a népesség körében.

A török EU-csatlakozás egyik fontos vitapontja a hadsereg politikai szerepének visszaszorítása. Az utóbbi években számos reform került bevezetésre: a hadsereg költségvetése ellenőrzés alá került, a Nemzetbiztonsági Tanácsnak a főtitkára civil lett. A nagy kérdés az lesz, hogy a katonatisztek képesek lesznek-e beletörődni különleges szerepük elvesztésébe és így alárendelni magukat az ország érdekeinek, vagy sem.

Forrás 3: Az esetleges ellenérvek a török EU-csatlakozás elutasítására II.

Ciprus problematikája

Ciprust 1570-ben foglalta el az Oszmán Birodalom. A sziget lakossága a harcok során megtizedelődött, s az oszmán vezetés a sziget újránépítése mellett döntött.

Nagyjából a XIX. század közepére kialakult a sziget népességére ma is jellemző görög-török arány (7:3). Az 1878-ban létrejött oszmán-brit megállapodás értelmében Ciprus jogilag továbbra is az oszmánok kezén volt, azonban brit megszállás és irányítás alá került. Görög oldalról mind gyakrabban merült fel Ciprus függetlenségének és Görögországgal való egyesítésének gondolata. 1954-ben az ENSZ még elvetette a lehetőséget, azonban 1959 februárjában Ankara és Athén egyezsége jutott a ciprusi köztársaság megteremtésével kapcsolatban.

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

A problémák még jobban elmélyültek az 1970-es évek lakosságcsereitől. Ezzel Ciprus teljesen megosztott lett. A szigetország területének 36%-nyi északi részét 1974-ben szállták meg a törökök – válaszul az athéni vezetés sugalmazására Nicosiában végrehajtott puccsra. Majd 1983. november 15-én kikiáltották az Észak-ciprusi Török Köztársaságot, a mindmáig csak Törökország által elismert államalakulatot.

2003. májusában egy újabb török lépés eredményeként megnyitották a két közösséget akkor 29 éve elválasztó ütközőzónát, az úgynevezett zöld vonalat. A határnyitás azonban tovább rontotta a ciprusi török vezetés helyzetét, hiszen a délre tartók saját szemükkel győződtek meg arról, hogy görög társaik mennyivel jobban is élnek.

Újabb fordulat következett be 2004. május 1-jével, mikor görög Ciprus az EU tagjává vált. Nem sokkal a csatlakozást megelőzően szavazást tartottak a sziget egyesítéséről, melyet a török ciprióták megszavaztak, a görög ciprusi közösség viszont elvetett, elsősorban biztonságpolitikai félelmek miatt.

A helyzet továbbra is megoldásra vár. Törökországnak az EU-csatlakozás mielőbbi megtörténe végett pedig egyre sürgetőbb lenne. Bár Erdoğan miniszterelnök hatalomra jutásakor kijelentette, hogy e kényes ügy eddigi török hozzáállásán („az a megoldás, hogy nincs megoldás”) változtatni fog, igazán jelentős eredményeket nem sikerült kieszközölnie.

Külső kihívások

Törökország esetleges csatlakozásával az Európai Unió külső határa a korántsem problémamentes Közel-Keleten lenne (Irak, Irán stb.). Ezzel Európa nagyobb mértékben kitenne magát a terrorizmus veszélyének, nagyfokú veszély- és bizonytalanságerzetet jelentene az európai lakosság számára.

Forrás 4: Az esetleges ellenérvek a török EU-csatlakozás elutasítására III.

A kurdkérdés

A Törökországról szóló jelentésekben mindig is kiemelkedő szerepet kapott az a kritika, mely a kisebbségpolitika teljes hiányáról szól. Itt elsődlegesen a kurdkérdés jelentheti a problémát. A kurdok muzulmán vallásúak, az indoeurópai nyelvcsalád iráni ágához tartozó kurd nyelvet beszélnek. A kurd nép a világ egyik legnagyobb anyaország nélküli kisebbsége, számukat illetően igencsak eltérő adatok láttak napvilágot: léteznek olyan becslések, melyek 13 millió, de vannak olyanok is, melyek 30 millió kurdról beszélnek (a források többsége a második adathoz közeli számot említ). A kurdok Törökország, Irak, Irán, Szíria, Azerbajdzsán, Örményország és Grúzia területén élnek. Néhány évnél tovább fennálló államuk a történelem

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

folyamán soha nem volt.

Kurdkérdésről csakis a Török Köztársaság létrejötte óta beszélhetünk. Előtte ugyanis nem volt különbség az Oszmán Birodalom egyes nemzetei között. Az etnikai alapon kivított új török államban azonban a kurdok maradtak az egyetlen jelentős kisebbség. Atatürk reformjai a kurdok helyzetét gyakorlatilag ellehetetlenítették. Mind az 1924, 1925 és 1935-ös próbálkozásukat leverte a török hadsereg. Annak okán, hogy hasonló problémával többet ne kelljen szembenézni, a török vezetés az erőszakos asszimiláció mellett döntött. A kurd kifejezés nem létezett többé, csak „hegyi törökökként” említették őket. Egészen az 1970-es évek végéig jelentős ellenállást nem tudtak kifejtetni.

1978-ban azonban Abdullah Öcalan vezetésével létrejött a Kurd Munkáspárt (PKK, Partiya Karkaren Kurdistan), melynek fő célkitűzése a kurd nép kulturális és emberi jogainak javítása, illetve a kurdlakta területek szuverenitásának kiharcolása volt. Néhány évnyi szíriai „felkészülés” után, 1984-ben a PKK megindította máig is tartó kegyetlen harcát Kurdisztán függetlenségéért. A véres harcok tizenöt évig, Öcalan fogságba kerüléséig tartottak és 30 ezer emberáldozattal jártak.

Problémát jelent, hogy a kurd nép nem egységes nyelvi szempontból. Mindez igen komoly feladatok elé állítja a kurd vezetést is, a változások nem jönnek egyik pillanatról a másikra.

A török gazdaság

A Koppenhágai Kritériumok egyik alapvető követelménye a működő piacgazdaság megléte a csatlakozni vágyó országokban. Számos hiányosságra világított rá az Európai Bizottság a török gazdasággal szemben.

Gazdasági szempontból Törökország igen „fejletlen”. Bár 1948 óta tagja az OECD-nek, amely a gazdaságilag legfejlettebb országokat fogja egybe, tőlük jelentős lemaradásban van.

Törökország GDP-je alig éri el az EU átlagának 22%-át, ami a magyar arány alig több mint harmada. Az ország 73 milliós lakosságának jóval több mint fele szerény körülmények között él, s bár a hivatalos adatok ellentmondóak, körülbelül 15 millióra becsülik a munkanélküliek számát. Ez azonban roppant egyenetlenül oszlik meg. Különösen az ország keleti-délkeleti részén óriási a szegénység. Több európai politikus vélekedik úgy, hogy Európa egész egyszerűen összeroppanna egy ilyen méretű ország súlya alatt.

Szintén gyakori ellenérv, hogy Törökország agrárjellegű. Ennek következtében belépése tarthatatlanná teszi az EU jelenlegi főbb közös politikáinak (mezőgazdasági és regionális támogatások) továbbvitelét és sok millió szegénységben élő török fogja előzőlni a "régi Európát", ezzel súlyosbítva a már így is meglévő gazdasági és társadalmi problémákat. Tény, a mezőgazdaság foglalkoztatja a munkaerő 30 százalékát, azonban az ágazat csak 12 százalékban részesedett a hazai össztermékből (GDP).

Tetemesnek mondható, a GDP $\frac{3}{4}$ -ére rúgó államadósság is, melynek nagy része rövid lejáratú devizahitel.

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

A World Economic Forum fejlettségi listáján csak 66. Törökország. A munkanélküliség 9,3 százalék. A lakosság 20 százaléka a szegénységi küszöb alatt él.

Ugyancsak kellemetlenül magasnak ítélik a feketegazdaság arányát (a GDP 30-50 százalékára taksálják). Ennek kifizérése azonban a török kormány érdeke is az elmaradó adóbevételek miatt.

Az interjú során felhasznált szövegrészek:

Forrás 1: A Törökország csatlakozása mellett szóló érvek I.

A török hadsereg

„Törökország nagy, képzett hadserege is erősítené az Európai Unió világpolitikai súlyát, amely az eddigi próbálkozások ellenére csekély mértékű. Az ország biztonságpolitikailag megbízható, a NATO megbecsült tagja. Bár vannak belső konfliktusok a kisebbségekkel, ezek az elmúlt években csökkenőben vannak, és az uniós emberi jogokhoz való közeledéssel tovább csökkenthetők. Az ország szomszédaival jószomszédi viszonyt ápol annak ellenére, hogy azok világpolitikai szempontból komoly konfliktusforrásoknak tekinthetők.

Jelzés a fejlődő országoknak

Törökország a WTO-ban fejlődő ország státuszban van. Felvétele az Európai Unióba hozzájárulhat az Észak és Dél, a fejlett és fejlődő országok közti ellentétek hozzájárulásához is, újfent példát mutatva arra, hogy lehetséges a felemelkedés egy fejlődő ország számára is, és a fejlett országok nem zárkoznak el a fejlődő országok problémáitól, nem hagyják magukra azokat, hanem részt vesznek, segítenek a problémák megoldásában. Azt mutatnák, hogy az EU nyitott a különféle fejlettségű és kultúrájú országok számára is, és újra példát adnának a különböző országok közti békés együttműködésre. Ugyanakkor fontos feladat, hogy mire a felvételre sor kerül, addig már ne legyen rajta a fejlődő országok listáján.

Jelzés a mediterrán térségnek

A török csatlakozás megnyithatja az utat a dél-mediterrán országok felé is. Ezek az országok ugyan nem a földrajzi értelemben vett Európa határain belül vannak, de kulturális tekintetben sokkal szorosabban kötődnek Európához, mint Törökország. Ilyen ország például Marokkó, amely iszlám gyökerei ellenére talán toleránsabban sokvallású, mint Törökország, és emellett gazdaságilag és politikailag is szorosan kötődik Európához. Izrael is ezen országok közé tartozik, nagyon erős európai civilizációs kötődéssel. Ezekkel az országokkal az Uniónak hosszú időre visszanyúló kapcsolata van, Törökország közreműködésével a közeledés a

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K A P O S V Á R I
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

A kompetencia-alapú pedagógusképzés regionális szervezeti, tartalmi és módszertani fejlesztése
a Pécsi Tudományegyetem és a Kaposvári Egyetem részvételével

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

gazdaság továbbfejlesztését szolgálná.

Jelzés az iszlámnak

Törökország felvétele az EU-ba egyúttal azt is jelentené, hogy egy alapvetően iszlám országot venne fel soraiba. Ezzel a lépéssel az EU egyrészt bizonyítaná, hogy nem egy zárt „keresztény klub”, hanem egy toleráns, nyitott, nem kirekesztő társulás, és az általa megfogalmazott és követett közös értékek, mint a jogállamiság, az emberi jogok és a kisebbségek jogainak tiszteletben tartása, egy muszlim ország számára is elfogadhatóak. Azt bizonyítaná a világnak, hogy az iszlámban is lehetséges működő demokrácia és piacgazdaság. Ezzel egyrészt Törökország példát mutathatna a többi iszlám országnak arra, hogy lehetséges összeegyeztetni az iszlám értékeit a demokrácia értékeivel, és lehetséges a gazdasági felemelkedés, a piacgazdaság kialakítása. Mindemellett ez a lépés példaértékű lenne a kibontakozó „civilizációk harcában” is: a megbékélés irányába tett lépés azt mutatná, hogy a különböző civilizációk és a kultúrák békésen egymás mellett élhetnek és együttműködhetnek.

Forrás 2: A Törökország csatlakozása mellett szóló érvek II.

Gazdasági okok

Törökország lakosságával komoly felvevőerőt jelentene az uniós piacnak. Bár Törökország GDP-je egyelőre egyötöde az európai uniós átlagnak, a török GDP növekedése meghaladja az elmúlt években a legtöbb tagállam növekedési ütemét. Az ország gazdasági fejlettsége és a felvevőpiac így hosszútávon jó befektetésnek ígérkezne. Emellett az uniós csatlakozás előszele, az arra való felkészülés eddig is ösztönzően hatott a török gazdaságra. A 90-es években jellemző több számjegyű infláció egy számjegyre csökkent, a GDP várható növekedése magasabb, mint az inflációs ráta, a külföldi működő tőke-befektetések nőttek a térségben. A kedvező gazdasági változások és a Bizottság 2004. októberi pozitív jelentése miatt a Világbank biztosította Törökország számára régóta halogatott készenléti hitel-keretét. Törökország gazdasági partneri jelentőségével kapcsolatban a jövőre nézve még pozitívabb képet kapunk. A 2003. évi árukereskedelmének összértéke meghaladja a 100 milliárd eurót és ez a szám növekvőben van. Így érthető, hogy az üzleti világ komoly érdeket lát a török csatlakozásban. Bár az ország súlyos külföldi eladósodottsága óvatosságra int, a növekvő belső stabilitás, és pozitív gazdasági eredmények, valamint az uniós tagság ígérete nyomán a gazdasági lehetőségek fellendülőben lesznek.

Törökország stratégiai helyzetű ország gazdasági szempontból is, hiszen tranzitútként szolgál a Kaszpi-tengerhez, Közép-Ázsiához, és a Közel-Kelethez, valamint az itt található földgáz- és

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

Új Magyarország
FEJLESZTÉSI TERV

PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM
UNIVERSITY OF PÉCS

H-7633 Pécs, Szántó Kovács János u. 1/b.
Tel.: +36 72 501-500

K KAPOSVÁRI
E G Y E T E M

H-7400 Kaposvár,
Dr. Guba Sándor u. 40.
Tel.: +36 82 505-800

TÁMOP-4.1.2-08/1/B-2009-0003

kőolajvezetékekhez és késztermékfelvevő piacokhoz. Ezek szerepe a jövőben tovább fog növekedni.

Társadalmi okok

A fiatal török népesség lelassíthatja Európa gyors előregedési folyamatát. A fiatal törökök egy része jól képzett, képesek alkalmazkodni és gyorsan tanulnak. A fiatal és növekvő Törökországra szüksége van Európának jövőbeli versenyképességének és szociális ellátórendszer fenntarthatóságának biztosításához. A most 70 milliós lakosság száma 2015-re várhatóan 80 millió felett lesz (ez a növekedés pótolná az „öreg Európa veszteségét”). Különböző tanulmányok szerint a szabad munkaerő-áramlás jövőbeli megvalósulása esetén körülbelül évi 225 ezer török bevándorlóra lehet számítani, míg Európának 10-15 év múlva akár több millió munkaerőre is szüksége lehet. Európa öregedő lakossága így elméletileg „komplementer” a fiatal török népességgel, melynek harmada 25 év alatti. Egy ekkora fogyasztói táborral rendelkező ország belépése tehát kedvező lenne az előregedő európai gazdaságok számára. Ugyanakkor a török lakosság integrálása komoly kihívásokat rejthet magában.

Törökországra gyakorolt hatás

Azt is pozitívként említhetjük meg, hogy a csatlakozás reménye felgyorsította a török reformokat: új törvények születtek, amelyek elősegítik egyrészt a gazdasági reformokat, csökkentik a hadsereg szerepét a közéletben, liberalizálják a banki és kereskedelmi szektort, visszaszorítják a korrupciót. A sokat kritizált emberi és kisebbségi jogokkal kapcsolatban is születtek pozitív döntések. Törökország csatlakozásának elutasítása miatt fennállna annak a veszélye, hogy megszakadnának az elindult reformfolyamatok, és egy destabilizálódó Törökország komoly politikai problémát és gazdasági kárt jelenthetne az Uniónak. A kibővített társult tagság Törökország számára ugyanígy elutasításként hatna, ahogy az eddigi elutasítások is, valamint lelassította a reformfolyamatokat és a két terület közti gazdasági kapcsolatot. A csatlakozási tárgyalások kezdetének halogatása az EU-t szavahihetőségétől fosztaná meg. „Ráadásul azoknak a radikális törökországi csoportoknak a kezére játszana, amelyek szerint az EU csak a kibúvókat keresi vallási és kulturális elkülönüléséhez.” A mostani lépés végső soron csak a tárgyalások megindításáról szólna, a tényleges belépés úgysem következne be 2015 előtt.”

Forrás: Csáki A. 2005: Törökország EU-csatlakozásának esélyei

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

ÚMFT infovonal: 06 40 638 638
nfu@meh.hu • www.nfu.hu

Befektetés a jövőbe

7. Fejlesztő értékelés:

A konstruktív pedagógia tanulásszervező modellje (RJR) hatékonyan alkalmazható az földrajztanítás során is. Felhasználjuk a befogadó előzetes ismereteit az új ismeretek megértéséhez és rögzítéséhez. Az innovatív módszerek segítségével a diákok saját maguk alakítják, formálják véleményüket, melyet vállalniuk kell, illetve bizonyos helyzetekben szükséges megvédeniük is azt. Életszerű helyzetbe kerülnek, tudásukat gyakorlatban is hasznosíthatják. A tanulás ezen formája alkalmas az írásos és szóbeli kommunikációs készség, illetve a logikus gondolkodás képességének fejlesztésére is.

8. Felhasználható irodalom:

Könyv:

1. Arató F. – Varga A. 2008: Együtt-tanulók kézikönyve. Bevezetés a kooperatív tanulásszervezés rejtjelmeibe. Educatio, Budapest. 97 p.
2. Csáki A. 2005: Törökország EU-csatlakozásának esélyei. (szakdolgozat, BGF Külker) 72 p.
3. Kispéter A. – Sövényházy E. 2008: Élménypedagógia. Csapatépítő játékok. Bába Kiadó, Budapest. 246 p.
4. Makádi M. 2005: Módszertani kézikönyv 1 Stiefel-Eurocart Kft., Budapest. 200 p.
5. Dr. Orbán J.-né 2009: A kooperatív tanulás: szervezés és alkalmazás. Orbán & Orbán Bt., Pécs, 236 p.
6. Pap N. – Vati T. 2009: Egy eurázsiai geopolitikai pillér – Törökország politikai földrajza. In: Keleti horizontunk. Keleti kiskönyvtár vol.4. Publikon, Pécs, pp. 103-127.
7. Vati T. 2007: Házasság vagy szakítás? Egy sajátos kapcsolat újabb fejezete: Törökország és az Európai Unió. In: V. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia: „A nagy terek politikai földrajza”. Pécs, 395-404.

Internetes források:

<http://www.econom.hu/torokmez-avagy-a-torok-eu-tagsag-csak-edes-alom>

